

A lengyel kommunista sajtó a Magyar Tanácsköztársaságról

A magyar proletárforradalom győzelmének híre futótűzként terjedt el Lengyelországban. A lengyel munkássajtó cikkei, a röpiratok, a munkás-gyűlések szónokai szinte egyébről sem beszéltek ezekben a napokban, mint a Magyar Tanácsköztársaság létrejöttéről. „Proletárdiktatúra Magyarországon”, „Győzött Magyarországon a munkásforradalom”, „Szocialista fordulat Magyarországon”, — ilyen és ezekhez hasonló címek alatt hirdették lelkes hangon a lengyel kommunisták az örömteli hírt. Így volt ez Európa-szerte. A kommunisták, a forradalmi munkások mindenütt nagy lelkesedéssel, örömmel és bizalommal tekintettek a hatalmat kezébe ragadó magyar dolgozó népre.

Lengyelország egyike volt azon országoknak, amelyeket talán a legközvetlenebbül érintett a magyar proletárforradalom győzelme. A lengyel nép a Nagy Októberi Szocialista Forradalom közvetlen eredményeként nyerte vissza függetlenségét. A lengyel proletárok százezrei harcoltak a Nagy Október harcaiban, a lengyel munkásosztályt ezer szál fűzte a forradalmi Oroszországhoz, a bolsevik párthoz. Az újjászületett Lengyelország keleten Szovjet-országgal volt határos, délkeleti határain az ukrán, a lengyel nacionalista erők és a proletárforradalom katonái vívták egymás ellen élet-halál harcukat. Az országon belül elkeseredett, de egyenlőtlen harc folyt a hataloméért. 1918 végén munkástanácsok alakultak országszerte. A forradalmi munkásság legjobbjai tömörültek a tanácsok körül, de csak egyes tanácsokban sikerült a kommunista vezetést megvalósítani (így pl. a Dąbrowai Sznmedence Munkástanácsában, vagy a Varsói Munkástanácsban), a többiben reformista vezetés érvényesült.

1918 végén, 1919 elején forradalmi helyzet volt Lengyelországban. Az 1918 decemberében megalakult Lengyelországi Kommunista Munkáspárt azonban igen kedvezőtlen körülmények között harcolt és rendkívül bonyolult helyzettel találta magát szemben. Az újonnan egyesült lengyel területek gazdasági, társadalmi és politikai fejlettsége különböző volt: Orosz-Lengyelországban fejlett volt a forradalmi munkásmozgalom, Galícia és a volt Porosz-Lengyelország lakossága viszont erősen burzsoá és reformista befolyás alatt állott. A lengyel társadalom, másfélévszázados nemzeti elnyomatása következtében telve volt nacionalista és polgári demokratikus illúziókkal — még nem volt ideje kiábrándulni saját burzsoáziájából —, mindezeket az erőket a burzsoá politikusok saját érdekeik szolgálatába állították.

Az első világháború idején a lengyel munkásosztályt a háború erősen megtizedelte, a munkásság százezreit hurcolták előbb Oroszországba, majd Németországba. A nagy forradalmi tradíciókkal rendelkező lengyel forradalmi

munkásság fizikailag gyenge volt a győzelem kivívásához. A forradalmi helyzet számtalan új kérdést állított a Lengyelországi Kommunista Munkáspárt elé, amelyekre elméletileg a fiatal párt még nem volt felkészülve. A lengyel kommunisták a nemzetközi forradalmi mozgalom terjedésétől várták a lengyel nép felszabadulását. Az ösztönösség téves elmélete következtében nem értékelték eléggé a nemzeti és demokratikus törekvésekben rejlő forradalmi lehetőségeket, és így a tömegeket kiszolgáltatták a Szocialista Párt reformizmusának. A helyzetet bonyolította az is, hogy az antant hatalmak minden eszközt megragadtak arra, hogy megvethessék lábukat Lengyelországban. Burzsoá ellenforradalmi Lengyelországra volt szükségük a Szovjetunió elleni háborúban, de ezen az úton akarták biztosítani az orosz forradalom következtében elveszített kelet-európai befolyásukat is. Az antant hatalmak pénzzel, katonai szakértőkkel és fegyverrel segítették a lengyel burzsoázia uralomrakerülését.

Így állt elő 1919 elejére olyan helyzet, hogy abban az országban, amely elsősorban a proletárforradalomnak köszönhette önálló létét, eldőrdültek az első sortűzek a forradalmi mozgalom vérbefojtására; az ország nacionalizmussal elbódított ellenforradalmi csoportjai már 1919 elején segédkezet nyújtottak a nemzetközi ellenforradalomnak a Szovjet-Oroszország elleni háborúhoz.

Ilyen súlyos körülmények között a Magyar Tanácsköztársaság győzelme új erővel csillogtatta meg a lengyel proletariátus előtt a társadalmi felszabadulás lehetőségét. Az 1919. március 21-ét követő napokban szinte egész Lengyelországban egyébről sem lehetett hallani, mint a magyar proletariátus győzelméről. Anyyra, hogy pl. a munkástanácsok ülésein nemcsak a kommunisták, de a reformista szocialisták, a „Bund”, vagy a keresztényszocialista munkások is — nem tudva kivonni magukat az általános lelkesedésből — egyhangúan üdvözölték a magyar proletárok győzelmét. A Varsói Munkástanács ülésén 1919. március 24-én „igen ünnepélyes volt a hangulat. A szembenálló pártok képviselői gratuláltak egymásnak ahhoz a győzelemhez, amely a magyar népek jutott osztályrészül.” Az elnök javaslatára a küldöttek felállással fejezték ki a magyar dolgozó nép iránt érzett tiszteletüket. Az egész terem felállt. Hatalmas volt a lelkesedés. Felkiáltások: „Éljen a magyar forradalom!”. Ezt követően az elnök felolvasta az üdvözetet, melyet a Varsói Munkástanács „Magyarország tüke igájából felszabadult proletariátusának” küldött.¹

A Varsói Munkástanács egyhangúan fogadta el a kommunisták javaslatát: „A Varsói Munkásküldöttek Tanácsa, Lengyelország fővárosa forradalmi proletariátusa képviselőiben, határtalan örömmel üdvözli a forradalom győzelmét és a Munkás-, Paraszt-, Katonaküldöttek Tanácskormányának megalakulását Magyarországon.

A Varsói Munkásküldöttek Tanácsa a budapesti Forradalmi Munkáskormányának testvéri üdvözetét és a proletárszolidaritás kifejezését küldi.

Varsó és egész Lengyelország proletariátusa megfeszített figyelemmel kíséri a testvéri magyar munkások harcát, melyet a koalíció rabló imperializmusa és saját kapitalistáik és magnásaik ellen folytatnak, és további győzelmeket kíván a magyar testvéreknek a munkásforradalom eszméjéért folytatott harcukhoz.

¹ Posiedzenie RDR — 24 marca 1919. Warszawskie Biuro Korespondencyjne (a továbbiakban WBK). Napi jelentés. 1919. márc. 25. — Archiwum Zakładu Historii Partii przy K. C. PZPR. (a továbbiakban A. ZHP).

Éljen a magyar szocialista munkás, paraszt, katonaköztársaság! Éljen a nemzetközi munkásszolidaritás.”²

Hasonló meleg szavakkal üdvözölte a Dąbrowai Szénmedence munkássága a magyar proletárdiktatúrát. Köszöntőjükben abbéli mély meggyőződésüket fejezték ki, hogy „a közeljövőben a történelmi szükségszerűség eredményeképpen, a lengyel proletariátus együttes erőfeszítéssel megdönti saját burzsoáziája uralmát és ezzel egy frontba kerül a nemzetközi forradalmi proletariátussal a nemzetközi reakció és az ellenforradalom frontjával szemben. Éljen Magyarország proletariátusának Tanácsköztársasága”.³

A Międzyrzec-i Munkásküldöttek Tanácsa 1919. március 23-án tartott ülésén felállással és lelkesedéssel üdvözölte a magyar forradalmat.⁴

Lublin Város Munkásküldötteinek Tanácsa április 2-án tartott plenáris ülésén született meg az alábbi határozat: „Lublin Város Munkásküldötteinek Tanácsa testvéri üdvözlét küldi Magyarországot győztes proletariátusának.

Abban az időpontban, amikor az egész nemzetközi ellenforradalom szervezkedik és megtorlásra készül a harcoló munkásosztállyal szemben — a Magyar Tanácsköztársaság létrejötté, a győztes szocializmus új góciának kialakítása új ösztönzés forrása Lengyelország proletariátusa számára a további harchoz a munkásosztály győzelméért, a szocializmus győzelméért. Éljen a Magyar Szocialista Tanácsköztársaság! Éljen a Szocialista Forradalom!”⁵

Hasonló üdvözlések egész sora született ezekben a napokban Lengyelországban. Bizonyíték ez arra, hogy a lengyel munkásság körében a magyar győzelem igen nagy visszhangot váltott ki, mint már említettük, nemcsak a kommunista munkások, de a szocialisták s a szakszervezetek köré csoportosuló munkásság köreiben is. Elképzelhetetlen volt ezekben a napokban Lengyelországban olyan munkásgyűlés, amely legalább szavakban ne fejezte volna ki bizalmát az orosz, a magyar és később a bajor proletariátus iránt. Így pl. április 27-i kezdettel tartotta Varsóban kongresszusát a „Bund”. „A kongresszus kezdetén üdvözlét küldtek Németország, Magyarország és Oroszország harcoló proletariátusának.”⁶ Május 10-én fejezte be tárgyalásait a Fémmunkások és Munkásnők Szakszervezetének IV. kongresszusa Lengyelországban. A kongresszus határozatai közt ott szerepel az „Oroszország, Magyarország és Bajorország hős proletariátusának küldendő üdvözlét”.⁷

A munkástömegek pártállásuktól függetlenül lelkesen üdvözölték a nemzetközi proletárforradalom magyarországi győzelmét. A reformista pártvezetőket ez arra kényszerítette, hogy legalább szavakban elismerjék a magyar forradalmat. Hozzájárult ehhez az első napok tájékozatlansága is. Nem látták tisztán a Magyar Tanácsköztársaság jellegét, megtévesztette őket az, hogy a Magyar Tanácskormány tagjainak többsége szociáldemokrata volt. Mindez persze nem akadályozta meg a lengyel szocialista párt vezetőit abban, hogy

² Powitanie Węgierskiej Republiki Socjalistycznej. Warszawska RDR. Biuletyn 1—2 sz. 1919. márc. 30. 4. o. A. ZHP.

³ *Henry Bicz*: Rady Delegatów Robotniczych w Polsce w latach 1918—1919. Moskva. 1934. 185. o.

⁴ Sprawozdanie 29-go posiedzenia RDR w Międzyrzec-u. 1919. márc. 23. A.ZHP 167. fasc. Międzyrzec. 1919.

⁵ Prawda Komunistyczna. Lublin 1919. ápr. 5. 6. sz.

⁶ Zjazd „Bundu” w Warszawie. WBK. Napi jelentés. 1919. ápr. 23. A.ZHP.

⁷ Ruch Zawodowy. Komuna — Organ Komitetu Łódzkiego KPRP 1919. máj. 5 sz. 6. o.

ezekben a napokban a parlamentben az antanttal való szövetség mellett szavazzanak.

„A Munkásküldöttek Tanácsaiban a kommunista javaslatok mellett szavaznak — jegyezte meg az egyik kommunista cikk —, és szolidaritásukat fejezik ki a koalíció ellen irányuló magyarországi proletárdiktatúra iránt, a Sejm-ben pedig a Koalícióval való szövetség mellett szavaznak... Ilyen már a sorsa a politikai szélhámosoknak és esalóknak.”⁸ Ehhez hasonlóan írja egy másik lap: „Akkor, amikor Magyarország proletariátusa a hatalmat kezébe ragadva szövetséget hirdet Oroszország szocialista köztársaságával, amikor kinyilvánította, hogy vállvetve Oroszország proletariátusával, harcba lép a bandita és rabló koalíció ellen, amikor Magyarország proletariátusa a Magyar Munkás Tanácsköztársaságnak a hódító koalíció imperializmusa ellen folytatott harca szolidáris támogatására hívja fel az egész világ proletariátusát — mi történik a lengyel Sejm-ben? Íme az összes képviselők, a lengyel szocialista párt frakciójával egyetemben, a koalícióval való szövetség megkötése mellett szavaztak.”⁹

Ila magukat az üdvözléseket hasonlítjuk össze, akkor is kitűnik, hogy azoknak a munkástanácsoknak az üdvözlései, ahol kommunista befolyás érvényesült, sokkal őszintébb hangúak és tartalmuk forradalmibb.

A fentebbi táviratok és üdvözlések, a háború utáni közlekedési nehézségek és bizonytalanságok következtében nem jutottak el Magyarországra. A Lengyel Kommunista Munkáspárt 1919 májusában Krasny-Rotstadt József elvtársat küldte Magyarországra a Központi Bizottság üdvözlésével. Krasny elvtárs a Tanácsköztársaság idején kiemelkedő szerepet játszott Magyarországon az ittélő lengyel proletárok harcramozgósításában.¹⁰

A fentebb idézett üdvözlések mindenesetre képet adnak arról, hogy a Magyar Tanácsköztársaság győzelmének híre igen mély nyomokat hagyott a lengyel népben. Bizonyítja ezt az alábbi idézet is, amelyet egy Varsóban működő félhivatalos burzsoa hírügynökség jelentésében olvashatunk: „A magyar fordulat alapvetően megváltoztatta a kommunisták körében uralkodó hangulatot. Ismét hit és remény tölti el soraikat... A régi maximalizmus teljes egészében felújult. És nem csupán a párt vezetői körében, de főképp a tagságnál. A munkások — kommunisták ismét bizalommal néznek vezetőikre.”

„Mit remélnék a magyar események után? ... Remélik, hogy az orosz—ukrán és magyar bolsevikok »testvéri« hadseregei hamarosan egyesülnek pl. a Kárpátok valamelyik hágójánál...”

„Általában a kommunisták azt állítják, hogy földrajzi szempontból a forradalmi Magyarország jóval nagyobb jelentőséggel bír, mint az esetleg forradalmasodó Németország! Az a tény, hogy Magyarország távolesik a Koalíció frontjától, lehetővé teszi számukra a kommunizmus megszilárdítását országukban. Ezen kívül — véleményük szerint — Lengyelország minden oldalról bolsevizált országoktól lesz körülvéve és rövidesen eljön a pillanat, amelyben a forradalmi áramlatok Lengyelországot is elragadják.”¹¹

*

⁸ Rewolucja na Węgrzech. KPRP 1919. A.ZHP 615.

⁹ Sejm twierdzą reakcji. Sztandar Komunizmu — organ KW. KPRP 1919. márc. — ápr. 3. o.

¹⁰ József Krasny: Z Pola Walki. 1958. jan. 1. évf. 1. sz. 246. o.

¹¹ Wypadki węgierskie a ruch robotniczy w Polsce. WBK napi jelentése 1919. márc. 27. A.ZHP.

Az alábbiakban szemelvényeket közlünk az 1919-es lengyel kommunista sajtónak a magyar proletárforradalomról írt cikkeiből, röpirataiból. Az anyagok összeállításánál elsősorban a Lengyel Egyesült Munkáspárt Központi Bizottsága Párttörténeti Intézete Levéltárában fellelhető kommunista sajtó és röpiratirodalomra támaszkodunk. Az anyag, amely 1919-ből fennmaradt, csupán töredéke az 1919-ben megjelent lengyel kommunista irodalomnak. Mégis, még ebben a hiányos anyagban is igen nagyszámú olyan írást találunk, amely a magyar proletárforradalom győzelmét népszerűsíti. A Lengyel Kommunista Munkáspárt Központi Bizottsága több röpiratot adott ki a magyar proletárforradalomról. De minden 1919. március 21-e és augusztus 1-e között megjelent lengyel kommunista újságcikk és röpirat foglalkozik a magyar proletárforradalommal. A kerületi és vidéki pártszervezetek is számos, a Magyar Tanácsköztársasággal foglalkozó írást tettek közzé. A párt két brosúráját is kiadott a magyar munkásosztály győzelméről. És mindezt illegális vagy félillegális körülmények között.

A Lengyel Kommunista Munkáspárt rendkívül nagy jelentőséget tulajdonított a munkáshatalom létrejöttének Magyarországon. A világforradalom újabb győzelmét üdvözölték a magyar eseményekben. Azon az őszinte lelkesedéssel és örömmel töl, amely a lengyel kommunisták mély internacionalizmusából fakadt, a Párt felismerte a magyar proletariátus győzelmének hatalmas stratégiai jelentőségét, mind a forradalmi mozgalom nemzetközi helyzete, mind pedig annak lengyelországi alakulása szempontjából.

„Munkások. Örvedetes hírt hozunk nektek” — írta a lódzi pártbizottság felhívása. — „Új győzelmet hirdet a forradalmi internacionálé. Magyarországon a Munkásküldöttek Tanácsa kezébe ment át a teljes hatalom. Még egy ország, amely felszabadult az imperializmus rabszolgaságából, még egy proletariátus, amely szabaddá vált az elnyomás és kizsákmányolás béklyóitól.

Európa szívében szövetségese támadt az eddig ellenséggel körülkerített Vörös Szovjetországnak, a hónapok óta élet-halál harcát vívó német proletariátusnak és az utolsó harera készülő egész forradalmi internacionálénak!

A magyar kommunista kormány már testvéri szövetségre lép Szovjetországgal, hozzákezd a föld, a gyárak, bankok kisajátításához, proletár vöröshadsereget létesít a védelemre, a koalíció hódító imperializmusával szemben. . . ”¹²

Hasonló tartalmú a Lengyel Kommunista Munkáspárt Központi Bizottsága március 31-én kiadott röpirata:

„Proletárdiktatúra Magyarországon! A nemzetközi proletárforradalom új győzelmet ért el, a magyar kormány lemondásra kényszerült a Munkás-, Paraszt-, Katonaküldöttek Tanácskormányának javára. Kénytelen volt, mivel bel- és külpolitikájának veresége, az országban érlelődő proletárforradalom nem hagyott számára más utat.

Magyarországon ma a munkásosztály kormányoz! . . .

. . . A magyar proletárdiktatúra példája új tüzet gyújt minden szomszéd ország munkásságának a szívében. Egyre nehezebb lesz ez országok burzsoáziája és az őket támogató koalíció számára ököllet és szuronnal kormányozni, mind világosabbá válik a proletariátus számára, hogy a szovjet kormányzat

¹² Odezwa Komitetu Łódzkiego KPRP. Łódź. 1919. márc. 27. A.ZHP. Odezwy O. K.KPP. Łódź 1919. III. 1. sz.

elkerülhetetlen, természetes eredménye a munkásmozgalomnak és egyetlen lehető út a szocializmus felé.

Az orosz forradalom legnagyobb igazolására talál a magyar proletárdiktatúrában. Szovjetország kormányja, a nemzetközi proletariátus ez első menedékhelye Szovjetmagyarországban nyeri első szövetségesét...¹³

A Szovjetországgal való szövetség, a Nagy Októberi Forradalommal való azonosság — főleg ezek azok a különösen hangsúlyozott momentumok, melyekről a lengyel kommunisták a magyar eseményekkel kapcsolatban írtak.

„A magyar események eredménye olyan, mintha az orosz forradalom egy pár mérföldre kiszélesedett volna” — írta a párt falusi lapja.¹⁴

„Két ország van már, ahol szabadok a munkások; Oroszország és Magyarország.”¹⁵

„A magyarországi proletárforradalom a novemberi forradalom elkerülhetetlen eredménye és további folytatása.”¹⁶

Különösen élénk érdeklődést váltottak ki a lengyel társadalom körében a Magyar Tanácsköztársaság létrejöttének körülményei. Szó volt erről már a fentebb idézett röpiratokban is, igen érdekes ezzel kapcsolatban a „Nowe Społeczeństwo” cikke: „Nem kevésbé jellegzetes feleletet adtak a magyar események arra a kérdésre, hogy »demokrácia vagy diktatúra?« A Károlyi-kormány újból meggyőzött bennünket arról, hogy az ő »demokráciája« nem képes olyan erőt kiváltani a tömegekből, amely szükséges lett volna, hogy Magyarországot megmentse a Koalíció étvágyától... Szovjetmagyarország egyszerre nemzetközi tényezővé vált. A Koalícióval és vazallusaival szemben egyszerre olyan ellenállást tanusít, amelyről a magyar »demokratikus« köztársaság álmodni sem mert.”¹⁷

A „Sztandar Kommunizmu” első száma „Jön a forradalom” c. cikkében írja:

„Elég volt egy pár rövid hónap, hogy porrá váljék a népi tömegeknek minden oly irányú illúziója, mintha Károly trónjának megdöntése, a burzsoádemokratikus köztársaság bevezetése ki tudná elégíteni a dolgozó nép legelembb szükségleteit. A burzsoá köztársasági kormány semmivel sem mutatkozott kevésbé reakciónak, mint a volt császári-királyi kormány.”¹⁸

1919 áprilisában a Párt 8 oldalas nagyalakú brosúrárt adott ki „Forradalom Magyarországon” címmel.¹⁹ A brosúra szintén részletesen ismerteti a magyar proletárforradalom győzelmének körülményeit Magyarországon. Mindhárom, fent idézett írás külön hangsúlyozza — utalva a Vyx-jegyzékre — az antantnak a magyar nép nemzeti érzései ellen irányuló törekvéseit. A kommunisták különösen fontosnak tartották e momentumok hangsúlyozását, elsősorban lengyel szempontból. A lengyel burzsoázia az antanttal szövetségben újabb véres kalandokat készített elő a lengyel nép ellen. A magyar ese-

¹³ Dyktatura proletarjatu na Węgrzech. K. C. KPRP. Warszawa. 1919. márc. 31. A.ZHP Odezwj K. C. KPP 1919. III.

¹⁴ Rewolucja kroczy naprzód. Gromada — gazeta KPRP dla ludu pracującego na roli. 1919. ápr. 20.

¹⁵ Rewolucja robotnicza na Węgrzech. Gromada 1919. ápr. 1.

¹⁶ Rewolucja Idzie! Sztandar Kommunizmu. 1919. marc.—ápr.

¹⁷ H. S. Kamieński: Krach ludzeń demokratycznych. Nowe Społeczeństwo. 1919 máj.—jún. 3—4. sz. 28—34. o.

¹⁸ Rewolucja Idzie!

¹⁹ Rewolucja na Węgrzech.

mények nagy segítséget nyújtottak a pártnak ahhoz, hogy leleplezze az antant imperializmusát, a lengyel burzsoázia áldemokratikus lényegét, a lengyel szociálszocializmus hamis jelszavait.

„Országunk más országoknál nem kevésbé terepe a véres imperialista politikának — írta a már fentebb idézett röpirat. — Burzsoáziánk, a többi burzsoáziához hasonlóan, a háború tüzebe hajszolja a népet, hogy hódító vágyait kielégítse.

Sok más országhoz hasonlóan a mi országunk is eszköz a Koalíció kezében, amely azt a forradalmi Oroszország elleni tereppé akarja átalakítani. A nép vére nálunk is ütőkártya az imperialista hódítók gyalázatos játékában.

Ösztönözzön tehát bennünket is harca a magyar proletárdiktatúra. Burzsoáziánk és vele együtt a Lengyel Szocialista Párt már riadót fúj, már látja a Lengyelország körül bezáródó forradalom lánggyűrűjét. Kezdi már érteni, hogy Lengyelországban is elkerülhetetlen a munkásforradalom, a tanácsok uralma.

Értse meg ezt tehát minden munkás! Siessünk mindnyájan a munkásdiktatúráért vívott harc zászlaja alá, a kommunista párt vörös zászlaja alá.”²⁰

A magyar proletárforradalmat ismertető brosúra utolsó oldalain érdekes adatokat közöl arra vonatkozóan, hogy a lengyel burzsoázia hogyan fogadta a magyar proletárdiktatúra hírére, olyan híreket is közöl, hogy a magyar események következtében Lengyelországban az „erős kéz” kormányát akarják felállítani. Közli azt a hírt is, hogy a magyar ellenforradalmárok Lengyelországban keresnek menedéket.²¹

A lengyel kommunisták részletesen ismertették a Magyar Tanácskormány rendeleteit, a „Mindenkilhez” szóló felhívást, a föld, a bankok, gyárak államosítására vonatkozó rendeleteket. Számos cikk és röpirat népszerűsítette a lengyel tömegek előtt a magyar Tanácskormány gazdasági, kulturális és szociálpolitikáját. A rendkívül súlyos anyagi és szociális körülmények között élő lengyel munkás számára igen sokatmondóak voltak azok a hírek, hogy „a munkáskormány elsősorban a munkásosztállyal törődik. A munkások több ételmezt kapnak, mint a gazdagok... Nem laknak ott a munkások többé barlangokban. Minden munkásnak tiszta, világos és egészséges lakása van... A kormány bevezette a gyermekek ingyenes fürdőztetését. A tanulás ingyenes Magyarországon.”²²

Egy másik cikk összehasonlítja, hogy mire kell a pénz a burzsoá lengyel államnak és mire a munkáshatalomnak:

„A pénzügyminiszter kiszámította, hogy a kormány július 2-ig két és félmilliárd márkát kell, hogy kiadjon... a kiadások felét a hadsereg fenntartására fordítják. Amikor pedig a munkások kerülnek hatalomra, elsősorban az iskolákra fordítanak gondot... így léptek fel Magyarország munkásai is. A műveltség a legnagyobb hatalmunk. Amíg az urak kormányoznak, addig nem lesz mindenki számára nyitva a műveltséghez vezető út.”²³

Ezeknek a röpiratoknak, újságcikkeknek a többsége azért íródott, hogy eljuttassa a proletárforradalom igaz híreit a lengyel nép széles rétegeihez, mozgósítsa a lengyel munkásosztályt, s a magyar példa segítségével újjáélessze

²⁰ Dyktatura proletarjatu na Węgrzech.

²¹ Rewolucja na Węgrzech. 7—8. o.

²² Kto zwycięża? Gromada 1919. máj. 15.

²³ Naco państwu potrzebne pieniądze? Gromada 1909. jún. 6.

a lengyel tömegeknek a Nagy Októberi Szocialista Forradalom iránti bizalmát, amelyet a burzsoá és szociál-soviniszta, reformista pártok oly nagy buzgalommal hamisítottak meg. Ez természetesen befolyásolja tartalmukat. Nem igen találunk közöttük olyat — kivéve a második brosrát, amelyre még visszatérünk —, amely a magyar proletárdiktatúra egyes lépéseit, intézkedéseit elemezte volna. De a forradalmi harcok nem is kedveztek ennek. A forradalmi mozgalom olyan gyors iramban fejlődött, hogy a feladatok elméleti felmérésére csak később kerülhetett sor. Emellett az illegalitásban küzdő Lengyelországi Kommunista Munkáspárt számára még a magyar nép harcára vonatkozó adatok beszerzése is nagy erőfeszítésbe került, nemhogy azok részletesebb elemzésébe bocsátkozhatott volna.

Természetesen nem kívánjuk ezáltal lebecsülni azokat a téves nézeteket, amelyek az itt közölt írásokban is fellelhetők, mint pl. a magyar Tanácskormány földről szóló rendeletének teljes és kritikátlan átvétele és népszerűsítése Lengyelországban.²⁴ De mindezek és egyéb más tévedések és hibák ellenére, amelyeknek részletes elemzésére itt most nem térhetünk ki, az a visszhang, amelyet Lengyelországban a magyar proletárforradalom kiváltott, kétségtelesen mozgósító, öntudatosító erőként hatott a lengyel népre. A lengyel kommunisták mély, igaz internacionalizmusa a magyar munkásosztály győzelmének, küzdelmeinek híreit forradalmi fegyverré alakította Lengyelországban.

*

Lengyelország 1919 elején igen fontos stratégiai helyet foglalt el a nemzetközi ellenforradalom terveiben. A forradalmi mozgalom nemzetközi alakulása szempontjából nem volt közömbös, sikerül-e az ország munkásait háborúba vinni a szovjet orosz néppel, a proletárforradalom leverésére.

A Lengyel Kommunista Munkáspárt harcát eltökéltségre, proletárszolidaritásra, a nemzetközi forradalmi proletariátus iránti mélyes felelősségre nevelte a lengyel munkásosztályt. A „Forradalom Magyarországon” című írás „A magyar forradalom és Lengyelország” fejezetében a következőket írja:

„A budapesti események méginkább ráeszméltették a lengyel forradalmi proletariátus élcsapatát, hogy milyen hatalmas történelmi misszió jutott neki osztályrészüil, milyen hatalmas és jelentőségteljes feladatok várnak rá.”²⁵

Ez a cél vezette a kommunisták határozati javaslatát, amelyet 1919. április 15-én a Nagyobb Munkástanácsok III. értekezletén a május elsejci jelszavakkal kapcsolatban tettek:

„A nemzetközi proletárszolidaritás ma valamennyi ország forradalmi munkás élcsapatának feltétlen összefogását jelenti, mindenekelőtt Oroszország, Ukrajna, Litvánia, Bjelorusszia és Magyarország forradalmi köztársaságai-
val.”²⁶

Május elseje előkészítésében ezt a szempontot különösen aláhúzták a lengyel kommunisták. Az egész májusi ünnepre a proletárszolidaritás, az orosz, magyar, bajor proletárforradalmak iránti szeretet nyomta rá bélyegét.

„Ma... azért harcolunk, hogy megdöntsük a kapitalista társadalmi rendet és bevezessük az új rendet, a munka államát, a szocialista társadalmi

²⁴ Kogo wywłaszczają komuniści? Gromada 1919. jún.

²⁵ Rewolucja na Węgrzech. 31. o.

²⁶ Wnioski. III narady. Materiały Narady Większych Rad. A.ZHP RDR 167. fasc.

rendet. Ehhez a forradalmon keresztül jutunk el. Vállvetve a forradalmi Oroszországgal, a magyarokkal, Ausztria, Németország és a többi ország forradalmi proletárjaival, pártunk, a Lengyelországi Kommunista Munkáspárt zászlaja alatt.

Ez év május elseje legyen olyan ünnep, melynek ereje és ragyogása elhomályosítja ellenségeink szemét . . . kiáltsa minden elnyomott kizsákmányolt: Éljen május 1! Éljen a nemzetközi munkásegység! Éljen az orosz, magyar, bajor proletárforradalom! Éljen a munkásküldöttek tanácsa! Éljen a LKMP!"²⁷

„Eltársak! Munkások! Katonák!

A Lengyelországi Kommunista Munkáspárt Május Elsejére — tüntetésre és általános sztrájkra hív titeket:

A burzsoázia hamis ígéretekkel táplált benneteket, azzal ámitott, hogy a Sejm (a lengyel országgyűlés neve — Sz. K.) megalapozza számotokra a szabadságot, rendet és egyetértést teremt, a nép számára biztosítja a békét és munkát és kenyeret ad nekünk.

A szabadság helyett a kormány és a Sejm kivételes állapotokat adott nekünk. . .

Eltársak! Május Elseje az egész világon a nemzetközi proletárszolidaritás demonstrálása, tüntetés a háború ellen, tüntetés a burzsoázia uralma ellen! . . .

A lengyel burzsoázia Lengyelországot a fekete reakció támaszává, a nemzetközi ellenforradalom felbérlet hóhérává akarja tenni.

Mi lengyel munkások és parasztok helyet akarunk kiharcolni országunk számára a hatalmas világforradalmi hadsereg első soraiban. . . lépjen fel ezen a napon teljes erejével a Fekete Lengyelország ellen — a Vörös Lengyelország, a forradalmi tömegek Lengyelországa. . .

Le a Sejm-mel! Éljen a Munkás és Parasztküldöttek Tanácsa!

Le a rabló Koalícióval! Éljen a lengyel nép szövetsége Szovjetországgal, Szovjetmagyarországgal és az egész nemzetközi forradalommal!"²⁸

1919. július 20—21-ére Anglia, Franciaország proletariátusa nemzetközi tiltakozásra hívta fel az egész világ proletariátusát az orosz és magyar proletárforradalmak védelmében. A lengyel forradalmi proletariátus szintén harcba lépett ezen a napon. „A burzsujok segítenek egymáson: a franciák, angolok, amerikaiak, japánok az orosz és a magyar burzsoázia segítségére sietnek. Ezt kell tenniük a munkásoknak is” — írta a Gromada 1919 július végén.²⁹

A Lengyelországi Kommunista Munkáspárt harera hívó röpiratában „minden háborús akció elleni ellenállásra” szólította fel a munkásokat, „melyet a reakciós kormányok Lengyelország és Szovjetmagyarország ellen indítanak”.³⁰ Csak 1919 októberében számol be a párt központi lapja az 1919. július 20—21-i eseményekről Lengyelországban. Időközben az újság a súlyos üldözések miatt nem jelent meg. A részletes beszámolóiból kitűnik, hogy ott, ahol ezt nem akadályozta meg a csendőri-rendőri erőszak, tüntetésekre és sztrájkra került sor. Elsősorban a nagy ipari városokban (Varsó, Łódź, Da-

²⁷ Święto Pracy. Gromada 1919. ápr. 20.

²⁸ Na dzień Pierwszego Maja. K. C. KPRP — Warszawa. 1919. ápr. A.ZHP Odezwy K. C. KPP 1919 III.

²⁹ Gromada 1919. jún. 6.

³⁰ Odezwa K. C. KPRP 1919. júl. A.ZHP. Odezwy KC. KPRP 1919. okt. 1.

rowa—Gornicza stb.). A tüntetés több helyen véres összeütközéssel végződött. A szolidáris akció halálos áldozatot is követelt.³¹

Az egyesült nemzetközi ellenforradalomnak 1919 augusztusában sikerült letipornia a Magyar Tanácsköztársaságot. A magyar proletárforradalom bukását követően 1919 augusztusában kis füzet jelent meg Lengyelországban a Lengyelországi Kommunista Munkáspárt kiadásában, „Forradalom és ellenforradalom Magyarországon”. A 14 oldalas brosúra célja, mint ezt már címe is elárulja, hogy elmondja az igazat a magyar proletárforradalom és annak bukása okairól, és levonja a tapasztalatokat a lengyel munkásmozgalom számára. A brosúra két kiadást ért meg, előbb 4 ezer, másodsor 40 ezer példányszámban jelent meg, ami, számba véve az akkori lengyelországi helyzetet, nem lebecsülendő.³²

„A kommunisták tudják és tudták is mindég, hogy a régi és új világ közötti nagy háborúban a Forradalmak legmélyebb, legjelentősebb és legnagyobbikában, amelyet az emberi történelem láthatott, nem egy csata lehet vesztes; amíg a szociális Forradalom átfogja az összes főbb országokat, amíg kibontakozik teljesen nemzetközi frontja, nem egy előretolt állást fog ideiglenesen az ellenség hatalmába keríteni. A kommunisták azt is tudják, hogy minden részleges és ideiglenes sikertelenség ellenére a háborút végeredményben ők nyerik meg, hogy a Világforradalom győzni fog... Ezért annak a hírért, hogy a kommunista erődítményt Magyarországon az ellenség bevette, fájdalommal, de nyugalommal fogadták. Első gondolatuk ezért az, hogy körültekintően felmérjék azt a helyzetet, melyet számukra és ellenségeik számára a magyarországi szovjet kormány bukása teremtett, hogy gondolkodóba essenek azok felett a tanulságok felett, amelyek a szociális forradalom nemzetközi táborá számára a magyar forradalom tapasztalataiból következnek.”³³

Az elkövetkező 8 oldalon azt elemzi, hogy melyek voltak a bukás okai. Igen érdekesek azok a kortárs szemével tett megállapítások, melyek a brosúrában fellelhetők, még ha nem is mindenben tökéletesen helyesek.

Az első megállapítás az, hogy a „magyar kérdés” ilyen fajta megoldása, mint azt az ellenforradalom tette, csak még fokozta az antant számára a „magyar kérdés” súlyosságát. Megindult a verekedés a zsákmányért. Magyarországon a megszállók árnyékában a legféktelenebb reakciói jutott uralomra, pedig az antant azt hirdette, hogy megteremti ott a „demokrácia” uralmát. Ez pedig nem a legkedvezőbb színben festi az antant erőit.

Helyes a brosúrában a megállapítás, hogy a Tanácskormány uralmát Magyarországon a nemzetközi ellenforradalom egyesült ereje fojtotta meg. De helytálló az alábbi megjegyzése is: „de hozzá segítette ehhez (a bukáshoz — Sz. K.) az ellenséget a saját munkássága soraiba befurakodott árulás, az oppor-tunista szocialisták árulása nemcsak Magyarországon, de a többi országokban is”.

Különösen azt tartja súlyos hibának, hogy a Magyar Tanácskormányban a felelős állások egész sorában, a Vörös Hadsereg vezetésében oly nagy szerep jutott a szociáldemokratáknak, akik — véleménye szerint — belülről bomlasztották, aláásták a magyar proletárdiktatúrát.

³¹ Czerwony Sztandar. 1919. okt. 1. 12. o.

³² Nasze wydawnictwo. Czerwony Sztandar. 1919. okt. 27. 12. o.

³³ Rewolucja i kontrrewolucja na Węgrzech. KPRP 1919. aug.

„Igaz, főleg ennek köszönhető — állapítja meg a brosúra —, hogy a márciusi forradalom vértelenül ment végbe... De ennek köszönhető az is, hogy a magyar szovjetkormány taktikáját egész idő alatt ingatagság és kettősség jellemezte, ennek köszönhető a határozottság hiánya a döntő pillanatokban, ennek következtében a szovjet kormány felett — saját házában — ott leskelődött az árulás.”

Elemzése alapján véve helyes, bár olyan lépéseket is a szociáldemokraták rovására ír, amelyekért nemcsak azok felelősek, így pl. a Szlovákiából való visszavonulás.

Teljes joggal vonja ugyanakkor felelősségre a magyar szocialistákat bomlasztó tevékenységükért és az antanttal a magyar proletárforradalom háttérbe szorításukért.

Végső tapasztalatként vonja le az alábbi következtetést:

„A magyar tapasztalatok fényénél válik világossá, hogy milyen okos és egyedül forradalmi az orosz kommunisták taktikája, akik a »türelmetlenség«-ről szóló kiabálások ellenére sem osztják meg a hatalmat a különböző mensevikkekkel és esszerekkel, akik rövid idő alatt megbénítanak belülről a Forradalmat és hidat készítenének elő az árulás, Kolesak és Denikin kormányai számára.”

Persze a magyar proletárforradalom esetében az a kérdés sokkal bonyolultabb volt, melyet a lengyel elvtársak ekkor még nem láttak elég világosan.

A lengyel kommunisták felelőssé teszik a magyar proletárforradalom bukásáért a többi ország szocialista pártjait is. Különösen Németország és Ausztria szociáldemokrata pártját, amelyeknek ellenséges „semlegessége”, az antanttal való alkudozása az ellenforradalom malmára hajtotta a vizet.

„A magyar kommunisták helyesen tették, hogy amikor folyó év március 21-én kapitulált a magyar burzsoázia, a Budapesti Munkástanács felhívását követve kihirdették a Tanácsköztársaságot. Négy hónapon keresztül derokasan tartották magukat, ... Peldájukkal négy hónapon keresztül haragra buzdították a többi országok munkásait. Négy hónapon keresztül, a rájuk kényszerített háború ellenére ... lerombolták a régi rendet, felépítették a szocialista gazdaságot és a szocialista társadalmi élet szervezetét.”

„Munkájuk és harcuk nem megy veszendőbe...”

„A négyhónapos magyar proletárdiktatúra, valamint annak a nemzetközi ellenforradalom, s saját árulóik részvételével való meggyilkolása egyaránt nagy tanulság lesz a világ proletariátusa számára, különösen a Koalíció országaiban... a budapesti szovjetkormány megdöntése megdöbbentő élességgel bizonyítja, hogy a bolsevizmus elleni háború Oroszországban egyenes vonallal a cárizmus újjáépítéséhez vezet, a Romanovoknak a trónra való visszaemléését jelenti.”

„A magyar forradalom, élete és bukása az egyik legnagyobb, legértékesebb lap a fejlődő nemzetközi szociális forradalom történetében és mindig az is marad.”

Egy évvel ezelőtt, 1918 augusztusában az orosz forradalom vezére, Lenin „Az amerikai munkásokhoz” intézett levelében írta:

„Tudjuk, ... hogy a nemzetközi forradalom kitöréséig az egyes forradalmak számos veresége következhet be.

„Ennek ellenére biztosan tudjuk, hogy legyőzhetetlenek vagyunk, ... Mi, mondhatnók, ostromlott erődben vagyunk mindaddig, míg a nemzetközi szocialista forradalom más osztagai segítségünkre nem sietnek.

Ámde ezek az osztagok léteznek, számosabbak mint a mieink, fejlődnek, gyarapodnak, erősödnek olyan mértékben, amint egyre tovább tart az imperia-
lizmus állati kegyetlenkedése... A munkások lassan, de feltartóztatlanul
eljutnak a kommunista, bolsevik taktikához, a proletárforradalomhoz, amely
egyedül képes arra, hogy a pusztuló kultúrát és az emberiséget megmentse..."³⁴

A lengyel forradalmi munkásmozgalom állásfoglalása a Magyar Tanács-
köztársaság mellett — a munkás-nemzetköziség eszméjének maradandó bizo-
nyítéka.

K. P. SOKOLAI

ПОЛЬСКАЯ КОММУНИСТИЧЕСКАЯ ПЕЧАТЬ О ВЕНГЕРСКОЙ СОВЕТСКОЙ РЕСПУБЛИКЕ

Резюме

Известие о победе Венгерской Советской Республики вызвало очень оживленные
отклики в среде польского общества. Польская Коммунистическая Рабочая Партия,
которая боролась в исключительно сложных внутри- и внешнеполитических условиях
за создание рабочей власти в Польше, осознала крупное значение победы венгерской про-
летарской революции и рассмотрела в этом факте новый успех, распространение, оправ-
дание Великой Октябрьской социалистической революции. После 21 марта 1919 г. в цен-
трах крупной промышленности Польши на целом ряде рабочих митингов польский рево-
люционный пролетариат приветствовал победивший венгерский рабочий класс.

Польская коммунистическая печать в целом ряде статей и листовок изложила и
объяснила события, происходящие в Венгрии. Ряд декретов правительства Венгерской
Советской Республики был опубликован на польском языке. Весной 1919 г. в польском
революционном рабочем движении почувствовалось новое оживление. В этом направ-
лении оказала несомненно большое влияние победа Венгерской Советской Республики.
Это доказывается демонстрациями по случаю Первого мая 1919 г., а также выступлениями
солидарности в защиту Российской и Венгерской Советских Республик, происшедшими
20—21 июля 1919 г. Это признается и современной буржуазной печатью.

В предлагаемом сообщении собраны некоторые более интересные документы из
литературы польской коммунистической печати 1919 г. о венгерской пролетарской рево-
люции. Материалы являются отрывочными, но приносят все же интересные документы
не только относительно международного значения венгерской пролетарской революции,
а также относительно самого положения современного польского рабочего движения.

K. P. SZOKOLAY

LA PRESSE COMMUNISTE POLONAISE SUR LA RÉPUBLIQUE HONGROISE DES CONSEILS

Résumé

La victoire de la République Hongroise des Conseils avait de vives répercussions
dans la société polonaise. Le Parti Communiste Ouvrier Polonais, qui luttait dans des
conditions de politique extérieure et intérieure extrêmement complexes, pour assurer
le pouvoir ouvrier en Pologne, reconnut la grande importance de la victoire de la révo-
lution du prolétariat hongrois, et la salua comme le nouveau succès, l'extension et la
justification de la Grande Révolution Socialiste d'Octobre. A partir du 21 mars 1919,
le prolétariat révolutionnaire polonais saluait la classe ouvrière hongroise victorieuse à
de nombreuses réunions ouvrières organisées au centre de la grande industrie polonaise.

³⁴ Lenin Művei. 28. k. 63—64. o.

C'est par toute une série d'articles et de tracts que la presse communiste polonaise rendait compte des événements de Hongrie. Plus d'un décret émis par le gouvernement des conseils furent publiés en langue polonaise. Au printemps de 1919, le mouvement ouvrier polonais connut un nouvel essor, auquel la victoire remportée par la République Hongroise des Conseils devait contribuer pour une part importante. Les manifestations du 1er mai 1919, ainsi que les mouvements de solidarité organisés les 20 et 21 juillet, pour la défense des Républiques des Soviets Russe et Hongroise, en sont autant de preuves, que la presse bourgeoise contemporaine devait reconnaître de son côté.

Notre communication contient un choix de documents intéressants de la presse communiste polonaise de 1919, concernant la révolution du prolétariat hongrois. Malgré son caractère fragmentaire, cette documentation fournit tout de même quelques données intéressantes non seulement du point de vue de l'importance internationale de la révolution du prolétariat hongrois, mais aussi de celui de la situation du mouvement ouvrier polonais de l'époque.